

Synthesis of the novel 5-amide- and 5-(sulfonamide)isoquinolines

Синтез нових 5-амідо- та 5-(сульфонамідо)ізохінолінів

Синтез новых 5-амидо- и 5-(сульфонамидо)изохинолинов

O. I. Maiboroda, N.V. Simurova, S.O. Kovaleva, Khilchenko M.O.

O.I. Майборода, Н.В. Сімурова, С.О. Ковальова, Хільченко М.О.

E.I. Майборода, Н.В. Симурова, С.А. Ковалева, Хильченко М.А.

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Annotation

Methods for functionalization the 5-aminoisoquinoline by reaction with a heterocyclic acid chlorides (or sulfenyl chlorides) have been developed. We have received a number of new isoquinoline derivatives with various aromatic and heterocyclic fragments, which are of considerable interest as potential biologically active objects. We demonstrated a significant synthetic potential of 5-aminoisoquinoline - convenient synthons in the design of compounds containing pharmacophore groups.

Анотація

Було розроблено методи функціоналізації 5-аміноізохіноліну за допомогою реакцій з хлорангідрідами або сульфенілхлорідами гетерилкарбонових кислот. Нами синтезований ряд нових похідних ізохіноліну з різними ароматичними та гетероциклічними фрагментами, що становлять значний інтерес в якості потенційних біологічно активних об'єктів. Продемонстровано, що 5-аміноізохіноліни мають значний синтетичний потенціал та є зручними синтонами у моделюванні сполук, які містять фармакофорні угруповання.

Аннотация

Были разработаны методы функционализации 5-аминоизохинолина с помощью реакций с хлорангидридами или сульфонилхлоридами гетерилкарбоновых кислот. Нами реализован синтез ряда новых производных изохинолина с различными ароматическими и гетероциклическими

фрагментами, которые представляют значительный интерес в качестве потенциальных биологически активных объектов. Продемонстрирован значительный синтетический потенциал 5-аминоизохинолинов – удобных синтонов при моделировании соединений, содержащих фармакофорные группировки.

Keywords: synthesis, isoquinoline, acid chloride, amide, biological activity.

Ключові слова: синтез, ізохінолін, хлорангідрид, амід, біологічна активність.

Ключевые слова: синтез, изохинолин, хлорангидрид, амид, биологическая активность.

Вступ

Гетероциклічні сполуки з ізохіноліновим ядром складають важливий клас біологічно активних сполук з широким спектром біологічної та фармакологічної дії. Відомо, що похідні ізохіноліну широко розповсюджені у природі, вони входять до складу ряду фізіологічно активних сполук, зокрема алкалоїдів [1], сполук стероїдного типу [2], які є перспективними об'єктами для їх хімічної модифікації та подальших фармацевтичних досліджень. Алкалоїди ряду ізохіноліну містяться у рослинах більш ніж 30 родин та включають більше ніж 1000 сполук. Серед сполук ізохинолинового ряду, як природного походження, так і синтетичних, знайдено та застосовується велика кількість лікарських препаратів профілактичної та лікарської дії [3-5]. Поряд з широко дослідженими речовинами (папаверин, наркотин, еметин, сполуки ряду морфіну тощо), що вже зайняли своє місце серед лікарських препаратів, вивчається структура та біологічна дія інших алкалоїдів з ізохіноліновим скелетом.

Так, наприклад, рослини роду *Corydalis* (Papaveraceae), що розповсюджені у північних широтах Євразії та Північної Америки (більш ніж 400 видів) є джерелом, багатим на ізохінолінові алкалоїди з широким спектром біологічної активності, що включає інгібування ключових ферментних систем та рецепторів організму людини, а також противірусну, протипаразитарну

активність тощо. Ізохінолінові алкалоїди рослини *Thalictrum flavum* L. (Ranunculaceae), що росте в долині Луари у Франції мають виражену протипаразитарну активність [6].

В той же час, природні сполуки не можуть повністю забезпечити арсенал лікарських засобів, необхідних людині. Це викликає неослабний інтерес до синтезу нових ізохінолінових систем та стимулює активний пошук у цьому напрямку. Тому важливим та актуальним завданням сучасної органічної хімії є створення нових синтетичних сполук – похідних ізохіноліну з потенційною біологічною активністю. Пошук нових методик синтезу, а також розробка методів функціоналізації цих гетероциклічних систем відповідають тенденціям розвитку сучасного органічного синтезу.

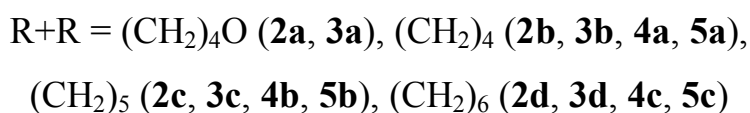
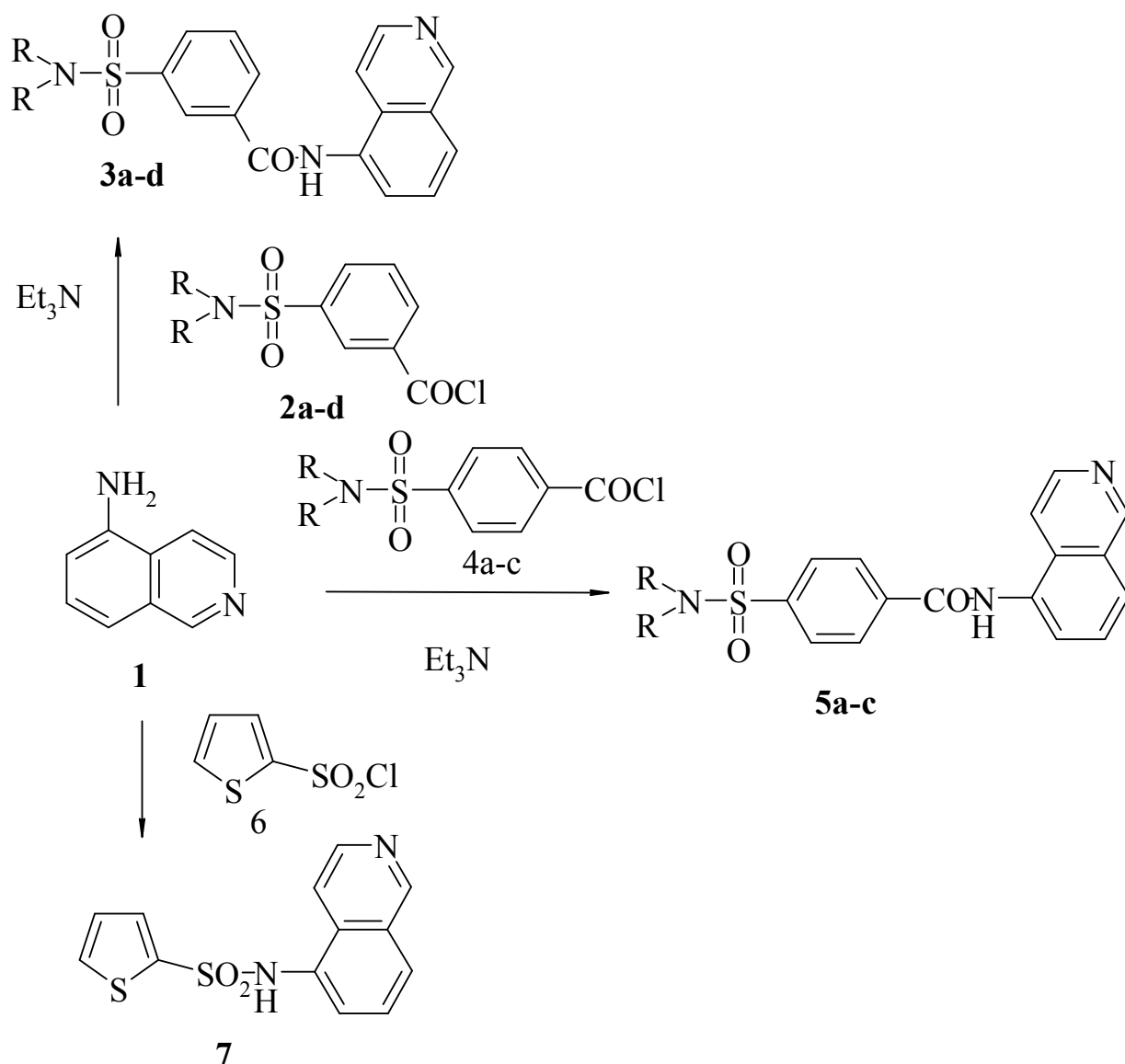
Нещодавно нами повідомлялось про новий підхід до синтезу 5-аміноізохіноліну [7]. Метою даного дослідження стало продовження дослідження хімії 5-аміноізохіноліну, зокрема функціоналізація аміногрупи цієї сполуки.

Матеріали та методи

В ряду реагентів для модифікації аміноізохіноліну **1** нами були обрані карбонові кислоти, що мали в своєму складі сульфоніламідну групу, пов'язану з гетерильними замісниками (морфоліновим, піперідиновим, піролідиновим, тієнільним). Як відомо, сульфаніламідні групи мають високу біологічну активність та широко застосовуються в медицині. Серед них знайдені препарати з антивірусною, протипухлинною, протизапальною, антиревматичною, анальгетичною активністю тощо [8]. Комбінація в одній молекулі ізохінолінового фрагмента та інших потенційних фармакофорних замісників дозволяє очікувати створення нових біологічно активних сполук, потенційних лікарських засобів. 5-Аміноізохінолін одержаний за описаною методикою [7].

Обговорення результатів

Ми провели конденсацію 5-аміно-ізохіноліну **1** з хлорангідрідами гетерилкарбонових кислот, що містять сульфаніламідну групу **2a-d**, **4a-c**, та тіофенсульфонілхлоридом **6**:

Взаємодія аміноізохіноліну **1** та відповідних хлорангідридів **2a-d**, **4a-c** починається при нагріванні реакційної суміші. В якості акцепторів HCl нами застосовані третинні органічні основи – піридин та триетиламін. Було з'ясовано, що оптимальною температурою для синтезу є 80°C , тому в якості розчинника був обраний бензен. Процес контролювали методом тонкошарової хроматографії на силуфолі.

В результаті проведених хімічних перетворень нами одержані нові, невідомі раніше, амід та сульфоніламід 5-амінохіноліну. Оптимізація умов процесу (зміна органічних основ, температури та часу нагрівання) дозволила одержати досить високі виходи цільових продуктів (до 77%). Одержані

сполуки – кристалічні речовини з високими температурами топлення, що були додатково очищені кристалізацією з бензонітрилу або нітрометану.

Будову синтезованих сполук підтверджено спектрами ЯМР ^1H , а склад – даними елементного аналізу. Так, в спектрах ЯМР ^1H зникає сигнал NH_2 -групи 5-аміноізохіноліну, проте з'являється сигнал відповідної амідної групи в області 9-11 м.д. Також у спектрі з'являється набір сигналів гетерильного (морфолінового, піперідинового, піролідінового або тінільного) фрагменту, а також сигнали ароматичних протонів. Спектральні дані та дані елементного аналізу синтезованих сполук наведені в експериментальній частині.

Експериментальна частина

Усі використані розчинники та органічні основи використовувались після додаткового очищення та осушування. Хлорангідриди відповідних карбонових кислот **2a-d**, **4a-c** одержували за стандартними методиками [9].

Спектри ЯМР ^1H синтезованих сполук реєструвалися на приладі Varian - 300 (робоча частота 300 МГц) в розчинах DMCO-d_6 , або CDCl_3 , внутрішній стандарт – тетраметилсилан.

Синтез амідів **3a-d** і **5a-c**. До розчину 1 ммоль (0.144 г) 5-аміноізохіноліну **1** і 2 ммоль (0.202 г) триетиламіну в 3 мл піридину додавали розчин 1 ммоль відповідного гетерилсульфоніл-1-хлоркарбонілбензену **2a-d**, **4a-c** в 3 мл бензену. Реакційну суміш витримували 1 годину при 80°C , охолоджували до кімнатної температури та додавали до неї 10 мл води з льодом. Осад, що випадав, відфільтровували, висушували при 60°C та перекристалізовували з бензонітрилу (сполуки **3a-d**, **5a-c**) або нітрометану (сполука **7**).

5-[3'-(Морфолінсульфоніл)феніл]-карбамоїлізохінолін **3a**. Вихід 0.282 г (71%), т.пл. $225-228^\circ\text{C}$ (з бензонітрилу). Спектр ЯМР ^1H (300 МГц, DMCO-d_6 , δ , м.ч.): 2.96 (4H, уш. с, $\text{N}(\text{CH}_2)_2$), 3.67 (4H, уш. с, $\text{O}(\text{CH}_2)_2$), 7.76-8.09 (6H, м, Ar), 8.40-8.53 (3H, м, Ar), 9.37 (1H, с, Ar), 10.82 (1H, с, NH).

Знайдено, %: C 60.55; H 5.03; N 10.30; S 8.23. $\text{C}_{20}\text{H}_{19}\text{N}_3\text{O}_4\text{S}$. Обчислено, %: C 60.44; H 4.82; N 10.57; S 8.07.

5-[3'-(Піролідинсульфоніл)феніл]-карбамоїлізохінолін **3b**. Вихід 0.248 г (65%), т.пл. 200-203°C (з бензонітрилу). Спектр ЯМР ^1H (300 МГц, CDCl_3 , δ , м.ч.): 1.72 (4H, уш. с, $\text{N}(\text{CH}_2)_2$), 3.18 (4H, уш. с, $(\text{CH}_2)_2$), 7.56-7.67 (3H, м, Ar), 7.81 (1H, д, $J=7.5$ Гц, Ar), 7.95 (2H, м, Ar), 8.20 (1H, д, $J=7.5$ Гц, Ar), 8.40 (2H, м, Ar), 9.19 (2H, с, Ar+NH).

Знайдено, %: С 63.06; Н 4.78; N 10.77; S 8.59. $\text{C}_{20}\text{H}_{19}\text{N}_3\text{O}_3\text{S}$. Обчислено, %: С 62.98; Н 5.02; N 11.02; S 8.40.

5-[3'-(Піперидинілсульфоніл)феніл]-карбамоїлізохінолін **3c**. Вихід 0.269 г (68%), т.пл. 212-215°C (з бензонітрилу). Спектр ЯМР ^1H (300 МГц, CDCl_3 , δ , м.ч.): 1.40 (2H, уш. с, CH_2), 1.56 (4H, уш. с, $(\text{CH}_2)_2$), 2.97 (4H, уш. с, $\text{N}(\text{CH}_2)_2$), 7.60-7.70 (3H, м, Ar), 7.87 (2H, м, Ar), 8.02 (1H, д, $J=6.6$ Гц, Ar), 8.20 (1H, д, $J=7.8$ Гц, Ar), 8.34 (1H, с, Ar), 8.45 (1H, д, $J=6.0$ Гц, Ar), 9.04 (1H, с, Ar), 9.20 (1H, с, NH).

Знайдено, %: С 63.92; Н 5.06; N 10.44; S 8.06. $\text{C}_{21}\text{H}_{21}\text{N}_3\text{O}_3\text{S}$. Обчислено, %: С 63.78; Н 5.35; N 10.63; S 8.11.

5-[3'-(Гексаметиленімінсульфоніл)феніл]-карбамоїлізохінолін **3d**. Вихід 0.286 г (70%), т.пл. 222-225°C (з бензонітрилу). Спектр ЯМР ^1H (300 МГц, DMCO-d_6 , δ , м.ч.): 1.56 (4H, уш. с, $(\text{CH}_2)_2$), 1.68 (8H, уш. с, $(\text{CH}_2)_4$), 7.74-7.91 (4H, м, Ar), 8.00-8.09 (2H, м, Ar), 8.35 (1H, д, $J=6.9$ Гц, Ar), 8.45 (1H, с, Ar), 8.53 (1H, д, $J=5.4$ Гц, Ar), 9.36 (1H, с, Ar), 10.80 (1H, с, NH).

Знайдено, %: С 64.38; Н 5.57; N 10.14; S 8.05. $\text{C}_{22}\text{H}_{23}\text{N}_3\text{O}_3\text{S}$. Обчислено, %: С 64.53; Н 5.66; N 10.26; S 7.83.

5-[3'-(Піролідинсульфоніл)феніл]-карбамоїлізохінолін **5a**. Вихід 0.229 г (60%), т.пл. 205-207°C (з бензонітрилу). Спектр ЯМР ^1H (300 МГц, DMCO-d_6 , δ , м.ч.): 1.71 (4H, уш. с, $\text{N}(\text{CH}_2)_2$), 3.22 (4H, уш. с, $(\text{CH}_2)_2$), 7.77 (1H, м, Ar), 7.850-7.92 (2H, м, Ar), 7.98 (2H, д, $J=8.4$ Гц, $n\text{-C}_6\text{H}_4$), 8.07 (1H, м, Ar), 8.29 (2H, д, $J=8.4$ Гц, $n\text{-C}_6\text{H}_4$), 8.52 (1H, м, Ar), 9.34 (1H, м, Ar), 10.73 (1H, с, NH).

Знайдено, %: С 62.80; Н 4.93; N 11.26; S 8.63. $\text{C}_{20}\text{H}_{19}\text{N}_3\text{O}_3\text{S}$. Обчислено, %: С 62.98; Н 5.02; N 11.02; S 8.40.

5-[3'-(Піперидинілсульфоніл)феніл]-карбамоїлізохінолін **5b**. Вихід 0.304 г (77%), т.пл. 212-215°C (з бензонітрилу). Спектр ЯМР ¹H (300 МГц, ДМСО-d₆, δ, м.ч.): 1.41 (2H, уш. с, CH₂), 1.59 (4H, уш. с, (CH₂)₂), 2.96 (4H, уш. с, N(CH₂)₂), 7.74 (1H, м, Ar), 7.85-7.96 (4H, м, Ar), 8.07 (1H, м, Ar), 8.30 (2H, д, J=8.1, *n*-C₆H₄), 8.51 (1H, м, Ar), 9.35 (1H, с, Ar), 10.76 (1H, с, NH).

Знайдено, %: С 64.04; Н 5.41; N 10.42; S 8.25. C₂₁H₂₁N₃O₃S. Обчислено, %: С 63.78; Н 5.35; N 10.63; S 8.11.

5-[3'-(Гексаметиленімінсульфоніл)феніл]-карбамоїлізохінолін **5c**. Вихід 0.282 г (69%), т.пл. 200-202°C (з бензонітрилу). Спектр ЯМР ¹H (300 МГц, CDCl₃, δ, м.ч.): 1.57 (4H, уш. с, (CH₂)₂), 1.70 (4H, уш. с, (CH₂)₄), 3.26 (4H, уш. с, (CH₂)₄), 7.61 (1H, м, Ar), 7.73-7.86 (4H, м, Ar), 8.00-8.12 (3H, м, Ar), 8.48 (1H, м, Ar), 9.00 (1H, с, Ar), 9.23 (1H, с, NH).

Знайдено, %: С 64.70; Н 5.81; N 9.98; S 7.65. C₂₂H₂₃N₃O₃S. Обчислено, %: С 64.53; Н 5.66; N 10.26; S 7.83.

5-(2'-Тієнілсульфоніламідо)ізохінолін **7**. Вихід 0.180 г (62%), т.пл. 210-212°C (з нітрометану). Спектр ЯМР ¹H (300 МГц, ДМСО-d₆, δ, м.ч.): 7.02 (1H, м, Ar), 7.39 (1H, м, Ar), 7.54 (1H, м, Ar), 7.62 (1H, м, Ar), 7.81 (2H, м, Ar), 8.02 (1H, с, Ar), 8.42 (1H, м, Ar), 9.26 (1H, м, Ar), 10.55 (1H, с, NH).

Знайдено, %: С 54.01; Н 3.63; N 9.46; S 22.15. C₁₃H₁₀N₂O₂S₂. Обчислено, %: С 53.78; Н 3.47; N 9.65; S 22.08.

Висновки

Таким чином, в результаті проведених досліджень, нами одержані нові, невідомі раніше похідні 5-амідо- та 5-(сульфонамідо)ізохінолінів, оптимізовано умови їх синтезу. Отримані сполуки містять потенційно фармакоформні фрагменти – гетерильні, амідні та сульфонамідні групи, що дозволяє очікувати біологічну активність синтезованих сполук, тому вони є цікавими об'єктами для подальших медико-біологічних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Избранные методы синтеза и модификации гетероциклов. Природные изохинолины: химия и биологическая активность / под ред В.Г.Карцева. – М: "Научное партнерство", 2011. – 704 с.
2. Mellor, J.M. Synthesis of novel intranuclear diazasteroids / J.M. Mellor, G.D. Merriman // *Steroids*. – 1995. – V.10. – P.693–698.
3. Sobarzo-Sanches, E. Applied biological and physicochemical activity of isoquinoline alkaloids: oxoisoaporphine and boldine / E. Sobarzo-Sanches, P.G. Soto, R.C.Valdes, G. Sanchez, M.E. Hidalgo // *Molecules*. – 2012. – V.17, №9.– P.10958–10970.
4. Iranshahy, M. Biologically Active Isoquinoline Alkaloids with Drug-Like Properties from the Genus *Corydalis* / M. Iranshahy, R.J. Quinn, M. Iranshahi // *RSC Adv.*– 2014. – V.4.– P.15900-15913.
5. Ropivia, J. Isoquinolines from the roots of *Thalictrum flavum* L. and their evaluation as antiparasitic compounds / J. Ropivia, S. Derbra, C. Rouger, F. Pagniez et all // *Molecules*. – 2010. – V.15. – P.6476-6484.
6. *Alkaloids: chemical & biological perspectives*. V.14 / edited by S.W. Pelletier. – Amsterdam – New-York: "Elsevier", 2000. – 560 p.
7. Майборода, О.І. Вдосконалена методика синтезу 5-аміноізохіноліну / О.І. Майборода, Г.А. Ковальчук // *Вісник КНУТД*. – 2012. – №2. – С. 39-42.
8. Машковский, М.Д. Лекарственные средства. / М.Д. Машковский. – М.: «Новая волна», 2005 – 1200 с.
9. Титце, Л. Препаративная органическая химия. Реакции и синтезы в практикуме органической химии и научно-исследовательской лаборатории / Л. Титце, Т. Айхер. – М.: Мир, 1999. – 704 с.

Відомості про авторів

МАЙБОРОДА Олена Іванівна – кандидат хімічних наук, доцент кафедри органічної хімії, Національний університет харчових технологій, тел. 287-96-26, e-mail mayboroda_1@rambler.ru

СІМУРОВА Наталія Вячеславівна – кандидат хімічних наук, доцент кафедри органічної хімії, Національний університет харчових технологій, тел. 287-96-26, e-mail: n.v.simurova@gmail.ru

КОВАЛЬОВА Світлана Олександрівна – кандидат хімічних наук, старший викладач кафедри органічної хімії, Національний університет харчових технологій, тел. 287-96-26, e-mail: sval_kov@ukr.net

ХІЛЬЧЕНКО Марія Олександрівна – студентка факультету біотехнології та екологічного контролю, Національний університет харчових технологій, e-mail: hilchenko_masha@yandex.ru

Стаття надійшла до Редакції